

ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинің чанында Төп статистика эргелелинің дыңнадыы

I.
ҮЛЕТПҮРГЕ БУДУРУЛГЕ ПЛАНЫНЫН КҮҮСЕЛДЕЗИ

1955 чылда чыл планының
күүсөлдөзүнүн хуузу

1955 чылда үзетпүр продукциясының әң чугула хевирлерин бүдүттерин 1954 чылда бүдүргенинге тамаарыштыр алырга мынлыг болган:

ноктарын-автоматтарын бүдүрери, дарганнаалга-талтаалга болгаш шукутулга, дериг-херекселдеринин чамдык хевирлерин бүдүрери четтес хөлжүн турар; чаа түргүстүнү турар машиналарга хереглээр чаа электри дериг-херекселдерин бүдүрери оожум

тармактын бөлүгү кедээ аймак-аймактын өскөдөө кулактарынын ая-дээ улут чийи-
ригизери бөлүргөн.

1955 чылда СССР-ниң улус ажил-агыйын хөгжүдериниң күрүне планыныың күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында

СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Төп статистика эргелелиниң дыңнады

(Төнчүзү)

Мал ажилының продуктуларын—сүт, этти, дүктү, куш чуургаларын бүдүрүп көздү. 1955 чылда колхоздарга сүт бүдүрүп 31 хуу көздү. 1954 чылында октябрь 1-ден эгелеш 1955 чылында октябрь 1-ге чедир үениң дүргүзүндө колхоздарга бир инектен-не сүт саап алдыр 16 хуу, а 1955 чылында дүрткү кварталында 1954 чылында ол-ла үениңге деңгээрге—бүдүн чартык ажыг катал бедөө. Ынчалзажок кедээ ажил-агыйын ажылаады 100 гектар черинге хамаарыштыр мал ажилының продуктуларын бүдүрүп, а ол ышкан малдың продуктузуу хей-хей колхоздарда болгаш сойхоттарда ам-даа куу деннеде артып турар.

Продуктулар малдың бүгү чүдүрүлгөсүн баш саны көздү. Чир-бүртүккөдүн сан-мөдөдөрүн өзүгээр алдыр, ажил-агыйларын бүгү категорияларында—колхоздар, совхоздар, колхозчуларда, ажилчыларда болгаш албан-хаакчыларда—продуктулар малдың нинти баш саны 1954 чылында октябрь 1-де турганына деңгээрге 1955 чылында октябрь 1-де мындай болган (миллион баш сан-биле):

	1954 чылында октябрь 1-де	1955 чылында октябрь 1-де
Мыймытыг бола мал	64,9	67,0
ооң иштинде инектер	27,5	29,2
Хаваннар	51,1	52,1
Хейлар	117,5	124,9

Ынчангаш, 1954 чылында октябрь 1-ден эгелеш 1955 чылында октябрь 1-ге чедир мыймытыг бола малдың баш саны 2,1 миллион баш, инектер—1,7 миллион баш, хаваннар—1 миллион баш болган хойлар—7,4 миллион баш көздү.

1954 чылында октябрь 1-ден эгелеш 1955 чылында октябрь 1-ге чедир үениң дүргүзүндө колхоздарда нинтинин малының баш саны: инектер—5 хуу, хаваннар—3 хуу болган хойлар—2 хуу көздү. Ол-ла үениң дүргүзүндө СССР-ниң Совхозтар министрствозунун совхозтарында малдың баш саны: инектер—7 хуу, хаваннар—9 хуу, хойлар—5 хуу көздү. Колхозчуларын, ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын боттарының өңчүзүндө турар инектерин болгаш хойларын баш саны көздү.

Мал ажилының чөм суурун быжылаар болгаш мал чөмчүн курлавырларын көздүрүп талам-биле колхоздарда болгаш совхозтарда улау ажил чоруттунган. 1954 чылындагы деңгээрге 1955 чылында нинтинин малын тургузу азыраа үеде хергелээр чөмөр белеткээрин колхозтар көздүткен. Тарааны, куурууаның сиктаан баштары болгаш сикосту белеткээрин көздүтүп тургаш, мал чөмчүнүн шынар составын экижткен. Сикосту тургаштарын тууштурун калбак хөмчөдөргө боттандырган. Ынчалзажок элөөн хей райондарында колхозтарында болгаш совхозтарында малдың баш саны мал чөмчөри-биле болгаш мал ажилының туугаары-биле ам-даа четпес хөдүрүлгө.

Көдээ ажил-агый продуктуларын күрүнеңге белеткээр болгаш садып алдыр көздү. 1954 чылындагы көдөө 1955 чылында тарааны күрүнеге 147 миллион пудту хейнү дужааган болгаш саткан. 1954 чылындагы деңгээрге чигир сөвкөзүн, лев-волокнону, лев үренин, тарымал тоорукту болгаш ногааларын, а ол ышкан сүтү, этти, даага чуургаларын болгаш дүктү дыка хейнү белеткээр.

1955 чылыда көдээ ажил-агыйын материал-техниктиг базаны улам-ынай быжыгып тургачты. 1955 чылыда көдээ ажил-агый 218 муң тракторларын (15 эт күжүне шилчеге), 112 муң чык автомобильдерин, 46 муң тараа комбайнларын, тараа комбайнларына хергелээр 90 муң ажыг подборщиктерин, картофель ажаар 15 муң комбайнларын, сикосту курлавырларын ажаар 7 муң комбайнларын, кууруу ажаар 4 муң комбайнларын, чигир сөвкөзүн ажаар 7 муң комбайнларын, 98 муң трактор анданыларын, 119 муң трактор сөвкөзүн, 105 муң трактор кууруу-торларын, трактор-биле сикен кестирер 23 муң машиналарын база хөдүтүнү ажил-агыйларын, тарымалга болгаш дүктү ажаар алышкынына хергелээр өскө-даа хей-хей машиналарын, а ол ышкан мал ажилының фермаларына хергелээр машин-ларын болгаш дериг-херекселерин алган.

Көдээ ажил-агыйын техниктиг чөмчөдөрүнүн өскөн колхоздарда болгаш совхозтарда көдээ ажил-агый ажилдарын улам-на механизастаар арганы берген. 1955 чылыда машина-трактор станцияларын колхозтарда көдээ ажил-агый ажилдарын 1954 чылындагы көдөө 11 хуу хейнү кылган. Колхозтарда чыгы болгаш күсүк черлер андырылаа, тараа куурууларын, хөвөдүн болгаш чигир сөвкөзүн тарымалга барып бүртүп-биле механизастыган. Бүгү-ле тараа куурууларын 80 ажыг хууун комбайнлар-биле ажаар алган. Ынчалзажок лев-волокногун тарымалга ажаар алыр, куурууны, картофель, чигир сөвкөзүн, хөвөн ажаар алыр, сикен ажаар болгаш сикосту кылар талам-биле ажилдарын механизастыган хө-жүдүр турар. Колхозтарда мал ажилының фермаларында хей күш үер ажилдарын механизастыган деңгээл деңгээл четпес. Хей-хей машина-трактор станцияларында трактор болгаш машина паркын багай ажылаа турар; техниктиг куурууларын ажаар алдырыга хергелээр нарын машиналарын онза багай ажылаа турар. Хей-хей машина-трактор станцияларын колхозтар-биле керөөдөрүн өзүгээр боттарының хү-лөөдөрүн долдур үстөткөй турар. Колхозтарын электривер болгаш көдөө электростанцияларын тулар талам-биле доктаатынган онааларга долдур күстөткөн.

V.

ДЕМИР ОРУК, СУГ БОЛГАШ АВТОМОБИЛЬ ТРАНСПОРТУ-БИЛЕ СӨӨРТҮЛГӨЛӨРНИҢ ӨСКӨНИ

1955 чылыда демір орук транспорту чык саарылганын чыл планы ажыг күстөткөн. 1954 чылындагы деңгээрге чык саарылганы 13 хуу өскөн.

1955 чылыда бүгү чүдүрүлгөсүн хонукта ортумак чүдүрүлгөсүн нинти планы 103 хуу күстөткөн. Хөмүр даш, нефть болгаш нефть продуктулар, торф, руда, кара металлдар, минеральдыг-туугу материалдары, дус, тараа, далган сөөртүлгөсүнүн планы долдур болгаш ажыг күстөткөн. Көкс, ыштар, ыш чүктөр, минеральдыг убурунелер болгаш хөвө чүктөр сөөртүлгөсүнүн планы чедир күстөткөн.

1955 чылыда чык вагоуун өргөлдөсүн дүргөдир талам-биле онаалга чет-ке нинти-биле күстөткөн, ынчалзажок чамдык демір оруктар ол онаалганы чед-дир күстөткөн. Чык поезидеринин шимчөөсүнүн ажыктыг дүргөдөрүнүн талам-биле онаалга күстөткөн. Чык поезидеринин ортумак деңгээл 1954 чылындагы улау 6 хуу улааган; тона-километрге өтүлгү чүт чарыгалы кымырылган. Ынчалзажок чүдүргө чорун турда болгаш техниктиг станцияларга вагоууларын ажаа турушкуну демір орук транспортунда ам-даа улау болуп турар.

Далай транспорту чык саарылганын болгаш чык сөөртүлгөсүнүн талам-биле чыл планы күстөткөн. 1955 чылыда далай транспорту чык саарылганы 1954 чылындагы деңгээрге 22 хуу көздү. 1955 чылыда далай судноларын ажаа турушкуну 1954 чылындагы деңгээрге элөөн кымырылган, ынчалзажок ам-даа улау болуп артып турар.

Хөм транспорту чык чүдүрүлгөсүнүн чыл планы күстөткөн. 1955 чылыда хөм транспорту чык саарылганы 1954 чылындагы деңгээрге 8 хуу өскөн. Ыш болгаш сал кык чүдүрүлгөсүн, хөмүр даш, металлдар, минеральдыг-туугу материалдар, хөвө болгаш дус чүдүрүлгөсүн планы ажыг күстөткөн. Нефть болгаш кууру нефть продуктулар, ыш болгаш судноларга ыш чүдүрүлгөсүн, руда, цемент, балык болгаш балык продуктулар чүдүрүлгөсүн планы күстөткөн. 1955 чылыда хөм флотун ажилгаар талам-биле онаалга чедир күстөткөн. Хөм судноларын ажаа туруш-куну улау болуп тургачты.

1955 чылыда нинти ажил-агыйын автомобиль транспорту чык саарылганы 1954 чылындагы деңгээрге 33 хуу, а чык сөөртүлгөсүн—44 хуу улааган. Чүдүрүлгөсүн чөмчөдөрүн сөөртүлгөсүн улам ынай хөжөө. СССР-ниң Автомобиль транспорту болгаш чааламг оруктар министрствозу чык сөөртүлгөсүнүн талам-биле планын 100,1 хуу күстөткөн. Ол Министрствозу өскө министрствозларга болгаш ведомстволарга көрө, автомобиль транспорту ажи ажылаа турар. Ынчалзажок нинти ажил-агыйын чык автомобильдеринин ажаа турушкуну болгаш бүртү маңаашкынары бедик болуп артышкан.

VI.

КАПИТАЛ ТУДУШКУНУҢ ӨСКӨНИ

Күрүнеңге капитал салымшынарын хөмчөө 1954 чылыда болаарга 1955 чылыда 106 хуу болган. Капитал салымшынарын чыл планы улус ажил-агыйы-на нинти-биле 95 хуу күстөткөн.

Туугу министрстволар болгаш Главнострой туугу-монтаж ажилдарын чыл планын дараагыда байдалга күстөткөн:

	1955 чылыда чыл планын күстөткөн хуу	1954 чылыда болаарга 1955 чылыда хуу
СССР-ниң Туугу министрствозу	100,1	108
СССР-ниң Металлургия болгаш химия үлетпү- түгүндү бүүдүргөдөрүн туудурун министрствозу	94	109
Хөмүр даш үлетпүтүгүндү бүүдүргөдөрүн туудурун министрствозу	84	107
Нефть үлетпүтүгүндү бүүдүргөдөрүн туудурун министрствозу	93	113

Электростанциялар туудурун министрствозу	95	114
Транспорт туудурун министрствозу	95	105
СССР-ниң хоорай болгаш көдөө туудушкун министрствозу	85	121
Главнострой	101	110

1955 чылыда күрүнеңге улау-улау 800 ажыг үлетпүр бүүдүргөдөрүн ажил-агыйлар кырген. Улау ажил-агыйын бүгү алырларында бүүдүргөсүн күчү-шымдары өскөн.

Элөөн хей улау-улау электростанциялар, оон иштинде Баковка, Горький, Нарва, Еняеубек гидроэлектростанциялар туттунган болгаш ажилда кырген. Куйбышев ГЭС-тиң баштайгы агрегаты үлетпүр тогу берген. Череповец металлургия заводунда баштайгы агрегаттар ажилда кырген. Кривой Рогта Муруу чүтүн кымыл бай-лактар арылаа болгаш комбинаты, Сумгайтский алюминий заводу болгаш металлургия база руда үлетпүрү өскө-даа элөөн хей бүүдүргөдөрүн ажилда кырген. Чаа-Ишмбайын болгаш Омский нефть болгаш ажилдарын кылар заводдары, Туймаза—Омск аразының нефть дамчыкчылары, хөмүр даштың чаа-чаа шахталары болгаш байлактың черлери, машина туудушкун үлетпүрү бүүдүргөдөрүн, Самарандың суперфосфат заводу, туугу материалдар үлетпүрү элөөн хей бүүдүр-гөдөрүн ажилда кырген.

Эрткен чылын Камышинский, Херсонский, Барнаульский ийги хөвө-сазын комбинаттары, Минский камвал комбинаты продуктуларын берген. Боканьда, Лискиде, Каришде, Хабаровский саржа арылаа болгаш ажилдарын заводтар, Мирон-ский, Бобайский, Наревский чигир заводдары, а ол ышкан чик болгаш аш-чөм үлетпүрү консерва болгаш өскө-даа бүүдүргөдөрүн ажилда кырген.

Ынчалза-даа бүүдүргөсүн күчү-шымдарын ажилда кырген планын элөөн хей алырлар чедир күстөткөн. Кара болгаш өңүгү металлургия, хөмүр даш үлетпүрү, химия үлетпүрү болгаш туугу материалдар үлетпүрү күчү-шым-дарын ажилда кырген планын чыла чедир күстөткөн. Капитал салымшы-нарын хей-хей туугуларга үрүмкөп быдарлар чорук ам-даа улааган.

Култура-амырлар хергелелини—нинти билгил школаларын, эмгекчелер-нин, политехникаларын, уруулар садынын болгаш ажилдарын, пионер лагер-лерин, кинотеатрларын болгаш өскө-даа култура-амырлар албан черлеринин объектилерин тулар талам-биле 1955 чылыда улау ажилда чоруттунган.

Эрткен чылын туугу организациялар туугу үенин 1954 чылында бо-лаарга чигиткен. Хей-хей туугу организацияларын 1955 чылыда оругалыг ажил-дааннар. Ынчалза-даа туугу үенин чигиткенин талам-биле онаалга күстө-ткөн.

Туугу организацияларын улааттыр каттыштырган болгаш Москвага Главнострой деп чыгыс аай туугу организацияларын тургусканы ажыктыг түңнелдерин берген. Главнострой туугу чып элөөр демір-бетон конструкцияларын болгаш кезектерин, туугу ажилдарын комплексиг механизастаар чорукту калбак хө-чөлгө ажилдаа, ол чорук Москвага күш-ажылын бүүдүргөдөрүн бедик болгаш туугу үенин 1954 чылыда болаарга 7,5 хуу чигитер арганы берген.

Чамгыс аай төдөлөөсүн ажилдарын хөмчөө 1954 чылында болаарга ийи катал өскө-даа бола, чамгыс аай төдөлөөдөр өзүгээр туудушкун четпес хөмчөдөргө чоруттунган. Элөөн хей министрстволарын болгаш ведомстволарын төдөлөөсүн организацияларын чамгыс аай төдөлөөдөрүн планнара көрдүгөнү өзүгээр ажилда кыларын хандыраар.

Хей-хей бажынарын болгаш туугуларын архитектуругу хөмчөөсүн болгаш артык чүдүрүлгө түңнелде туугу үенин күрүнеңге ийи хей аш-хө-чөлгө бүүдүргөсүн өскө чарыгатынган.

Туугу машиналарын болгаш транспорт херекселдерин паркы өскөн, туугу машиналарын болгаш механизмин ажилдаа элөөн өскөн. Ынчалза-даа туугу-да ажилдарын механизастаарын болгаш механизастарын деңгээл ам-даа четпес. Туугу чүдүргө болгаш дүргө ажилдарын кошмак механизастыган, чер казар болгаш өскө-даа ажилдарын күстөткө хө-биле кылар ажы ам-даа хөй-биле ажилдаанын турар.

VII.

ИШТИНИ БОЛГАШ ДАШТЫКЫ САДЫГНЫҢ ӨСКӨНИ

1955 чылыда күрүне болгаш кооператив садындагы деңгээлдерин өртөктерин өзүгээр чонга барааннарын 1954 чылында 5 хуу хейнү саткан. Оң-биле калы көдөө садыны ботандырып турар хергелелер кооперациянын үрүмкөп са-дар бараан саарылганы 1954 чылында болаарга 1955 чылыда 6 хуу өскөн. Күрүне болгаш кооператив садынын үрүмкөп садар бараан саарылганын чыл пла-ны ажыг күстөткөн.

1955 чылыда түс-түс аш-чөм барааннарын саары 1954 чылында болаарга дараагында хөмчөдөргө өскөн: эт болгаш эт продуктулар—7 хуу, балык болгаш балык продуктулар—14 хуу, быштак—8 хуу, сүт болгаш сүт продуктулар—25 хуу, куш чуургалары—17 хуу, ногаалар—15 хуу, чимистер болгаш бахчалар—28 хуу. Мал саржаан сатканы 1955 чылында баштайгы үш кварталдарында, өрткөн чылында ол-ла үениңге элөөн болган, а 1955 чылында дүрткү кварталында саржа-ны 1954 чылында дүрткү кварталында 28 хуу хейнү саткан.

1954 чылыда болаарга 1955 чылыда хей-хей үлетпүр барааннарын саары өскөн, ооң иштинде: даштыкы болгаш иштими хөй—9 хуу, трикотаж кымылар—8 хуу, эр, хөвөжөн ук кымылар—8 хуу, торгу пөстөр—4 хуу, идик—3 хуу, ажил-агый савааны 4 хуу хей садыгатынган. Култура-амырлар хергелелин барааннарын садыгатын дика өскөн: радиоприемниктер—20 хуу, телевизорлар—60 хуу, ша-тар—45 хуу, фотоаппараттар—27 хуу, мебели—18 хуу, дараагыда машиналар—13 хуу, хөм чөтүр машиналар—86 хуу, соодуучулар—65 хуу, чадаг тергелер—17 хуу, мотоциклдер—15 хуу, чик автомобилдер—22 хуу хей саттыган.

Бүүдүргө хергелелин барааннарын чонга болгаш колхозтарга садыгатын 1954 чылында болаарга 1955 чылында дараагында хөмчөдөргө өскөн: туугу ыжын—30 хуу, цементни—19 хуу, шиферин—22 хуу, калагарын—50 хуу, сон-га шил—12 хуу.

Элөөн хей районнара чамдык барааннарын талам-биле чонун өзүп турар негелде ам-даа долу хандырылган турар. Ол-ла үеде чамдык садыг организация-лар барааннарын районнара шын өскө хуулап, чамдык районнара барааннарын чонун хергелелин барымдалаа чөмчөп чедирип турар. Чер-черин чиг-динде барааннарын бүдүрүп улам калбак хөжүдүп тургаш, негелде бараан куу-рууларын бараан саарылганын кошмак кирип турар.

1954 чылында болаарга колхоз рыноктарына көдөө ажил-агый продукту-ларын, ылаагы сүтү, ногааларын болгаш чимистер садыгатын өскөн. Колхоз рынокта өртөктер эрткен чылында коугу үелерине болаарга 1955 чылында явар-даа агука чедир аар, а сентябрда декабрга чедир чик болган. 1955 чы-лында дүрткү кварталында хөбө продуктуларын, сүтүн, мал саржаанын, чикис-терин, ногааларын рынок өртөктерин чигөө.

Даштык садынын талам-биле Совет Эвилели 1955 чылыда даштык чурттар-биле өвөөмчиги хараааларын калбартырын үргүчүлгө—Совет Эвилелиниң даштык садыг чорудууларын ботандырып турар чурттарынын саны көздү.

VIII.

АЖЫЛЧЫНАРНЫҢ БОЛГАШ АЛБАН-ХААКЧЫЛАРЫНЫҢ САНЫНЫҢ БАЗА КУШ-АЖЫЛДЫҢ БУДУРГУЧУЛУГУНЫҢ ӨСКӨНИ

СССР-ниң улус ажил-агыйында ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын саны 1955 чылында төңчүзүндө 47,9 миллион кижиги турган болгаш 1954 чылында төңчүзүндө турганын 1 миллион 100 муң кижиги хөй болган.

Бүүдүргө алырларында—үлетпүр, тууга, көдөө ажил-агый, транспорт болгаш харылдаа ажилчыларын, инженер-техниктиг ажилдакчыларын болгаш тускай эртемдеринин нинти саны 700 муң кижиги өскөн. Школаларда, өрөөлгө черлеринде, өртөм-шынчыл болгаш култура-чырымдык алыр черлеринде ажилдакчыларын саны 170 муң кижиги өскөн, эмгекте болгаш санаторий-курорт албан черлеринде—130 муң кижиги, садыга, нинтинин чөмчөлгө черлеринде болгаш чуртталга-коммуна ажил-агыйында—100 муң кижиги өскөн.

1955 чылыда министрстволар болгаш ведомстволар организациялар тургузула чө-пестерин чалайлар болгаш өрөөлгө ажилдакчыларын штаттарында артык чүд-дөрүн улаулар талам-биле хөмчөлгө ботандырып үргүчүлгө, оң-биле холбоштыр өрөөлгө аппаратын ажилдакчыларын чамдык шуут-ла бүүдүр-гөдө ажилче шилчөө.

1955 чылыда, эрткен чылында бир дөмөй, чуртка ажил чок чорук болбаа.

Эрткен чылын мергелелг 650 муң ажыг анык ажилчынар техниктиг, у-дарган, демір орук үчилчелерин, көдөө ажил-агыйын механизастарын үчил-челерин болгаш фабрика-завод өрөөлгөсүнүн школаларын дооскан болгаш үлет-пүргө, тууга, транспорт болгаш көдөө ажил-агый ажилдаары-биле чоруткан. оларын иштинде 280 муң ажыг механизатор кадрларын көдөө ажил-агый чорут-кан.

Түс-түс база бригадалар өрөөнүнүн аргам-биле болгаш курстар база шуут-ла бүүдүргөсүн организацияларын школалар системанын дамчыштыр 1955 чылыда 7 миллион 600 муң ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын мергелелин бедик-кен болгаш өрөөлгөсүн чоруткан.

1954 чылыда болаарга 1955 чылыда ажилчыларын күш-ажылын бүүдүр-гү үлетпүргө 8 хуу, тууга 10 хуу бедөө. Үлетпүргө-даа, тууга-даа күш-ажы-лын бүүдүргөсүн бедиктерин чыл планы нинти-биле күстөткөн. Ынчалза-жок үлетпүргө 1955 чылыда күш-ажылын бүүдүргөсүн бедиктерин планын СССР-ниң Ыш үлетпүр министрствозунун ыш белеткээр бүүдүргөсү болгаш СССР-ниң Ыш үлетпүр министрствозунун бүүдүргөсү күстөткөн. Күш-ажылын бүүдүргөсүн талам-биле планын нинти-биле күстөткөн минис-терстволарда хей-хей бүүдүргөсү болгаш туугулар күш-ажылын бүүдүргөсү бедик талам-биле боттарында доктаатынган онааларын күстөткөн.

IX.

НАЦИОНАЛ ОРУГЛАНЫҢ ӨСКӨНИ БАЗА УЛУСТУҢ АМЫДЫРАЛЫНЫҢ МАТЕРИАЛДЫҢ БОЛГАШ КУЛТУРУЛГ ДЕНГЕЛИНИҢ БӨДӨЗӨ

Эрткен 1955 чылыда улустун амыдыралының материалдыг чаагай байдалы болгаш културлугу деңгээл улам ынай бедиктерин чедип алган.

1955 чылыда СССР-ниң национал оругалы 1954 чылындагы деңгээл-биле алыр-га, 10 хуу өскөн.

Национал оругалы өскөн чорук ажилчыларын, албан-хаакчыларын бол-гаш тараачыларын оругаларынын улам ынай бедиктерин, колхозтарын нинти фондустарын, күрүнеңге капитал салымшынарын болгаш материалдыг ку-лавырларын көздүрүп хандыраар арганы берген.

Эрткен чылыда ышкан 1955 чылыда чон күрүнеңге күсө-биле пособиелерин база ажилчыларын болгаш албан-хаакчыларын социал страхованиянын талам-биле төдөлөөсүн, социал хандырылганын талам-биле пенсиянын, хей уруулар-ыг болгаш бот негизин пособиелерин, өрөөнчилерге стипендиянын, медицина-лык дууламчынын, санаторийлер болгаш дыштанылга бажынарынга хаас бол-гаш чигиткен өртөктерин пугекаларын, хаас өрөөлгөсүн болгаш мергелел бедик-терин база өскө-даа хей төдөлөөсүн болгаш чигиткелерин алган. Оон аныла бүү ажилчылар болгаш албан-хаакчылар ажил төдөлөрүн арттырышкан, ийи негел-де элөөн өскө хуулаагы шөлөөн, а чамдык профессионал ажилдакчылар—оң-даа улау хуулаагы нинти алганнар. 1955 чылыда чон бүү айттыган төдөл-лерин болгаш чигиткелерин 154 миллион рубль түңгү, азы 1954 чылыда дөмөй-дөргө 5 хуу хейнү алган.

1955 чылыда колхозчуларын күш-хүннеринге тараа болгаш ашк бериншиги көздү. Баштайгы медалер өзүгээр алдыр, 1954 чылында дүжүдүгө болаарга, колхозчуларга барык-ла 370 миллион пуд хей тарааны күш-хүннеринге берген тур-ар. Колхозчуларга болгаш трактор бригадаларын бригадирлеринге күш-хүннери-ге ашк бөри барык-ла 10 хуу көздү.

Ашк ажил төдөлөөсүн өскөн-биле, тараачыларын ашк болгаш натуре оругаларын көздүрүп, күрүнеңге күсө-биле төдөлөөсүн болгаш чигиткелерин өскөн-биле оругаларын нинти түң 1955 чылы нинти-биле 1954 чылыда деңгээрге, деңгээлдер өртөктер-биле: ажилчыларга болгаш албан-хаакчы-ларга—3 хуу, а тараачыларга—7 хуу көздү.

Ажилчыларын, албан-хаакчыларын болгаш тараачыларын ашк ору-галарын өскөн-биле холбоштыр ажаага кассаларына чонун салымшынын чыл дүргүзүндө 5 миллион ажыг рубль көздү.

1955 чылыда социалист културалыг бүгү алырларында улам ынайг чедик-киштер чедип алдыган. Бүү хөвөрүн школаларында, үчилчелерде болгаш тех-никумдарга барык-ла 35 миллион кижиги өрөөн турар. Орутам өрөөлгөсүн хө-жөө-биле холбоштыр ажилын болгаш көдөө аныктарын школалары-биле катал ортумак школаларын 8—10 класстарын өрөөнчилерин саны 1954 чылында деңгээлден 157 муң кижиги, оон иштинде көдөө черлерде—90 муң кижиги негел көз-дү; ол-ла үениң дүргүзүндө ортумак школаларын 10

Культура орգелиини типографиязы.